

Dječje pjesništvo Vesne Parun

Štifanić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:007772>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-04-15**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARTINA ŠTIFANIĆ

DJEČJE PJESNIŠTVO VESNE PARUN

Završni rad

Pula, ožujak, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARTINA ŠTIFANIĆ

DJEČJE PJESNIŠTVO VESNE PARUN

Završni rad

JMBAG: 2430009399, izvanredni student

Studijski smjer: Prediplomski stručni studij predškolski odgoj

Predmet: Dječja književnost

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: izv. prof. dr. sc. Kristina Riman

Pula, ožujak, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Martina Štifanić, kandidat za stručnog prvostupnika predškolskog odgoja (bacc. praesc. educ.) ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Martina Štifanić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Dječje pjesništvo Vesne Parun“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	6
2. DJEČJA KNJIŽEVNOST	7
2.1. VRSTE DJEČJE KNJIŽEVNOSTI.....	8
2.2. DJEČJA POEZIJA.....	9
2.3. HRVATSKA DJEČJA POEZIJA.....	11
3. BIOGRAFIJA VESNE PARUN	13
4. LIKOVI MAČAK DŽINGISKAN I MIKI TRASI.....	16
5. ŽIVOTINJSKE I PEJZAŽNE PJESME.....	23
5.1. PJESME O ŽIVOTINJAMA	25
5.2. PJESME O PRIRODI.....	29
6. PJESME O PSIMA.....	31
7. ZAKLJUČAK	37
8. IZVORI I LITERATURA	39

1. UVOD

Dječje pjesme književni su tekstovi s kojima se djeca susreću od svojega rođenja. U prošlosti su djeca odrastala uz usmenoknjiževne pjesme koje su odrasli stvarali u interakciji s djecom. S vremenom se javila potreba za stvaranjem umjetničkih pjesama za djecu, u kojima su se javljali brojni motivi vezani uz dječji život, prirodu i životinje. Razvojem hrvatske dječje poezije mijenjale su se teme i motivi, kao i načini oblikovanja stihova. Sve veći broj pjesnika počinje stvarati za djecu, a jedna od njih bila je i Vesna Parun.

Tema ovoga rada je dječje pjesništvo poznate hrvatske književnice Vesne Parun koja je u literaturi opisana kao osoba sa snažnim mediteranskim temperamentom, te kao rječita i emotivna osoba. Pjesme koje je napisala Vesna Parun u sebi imaju motive ljepote prirode i drame ljudskih odnosa, ljubavi prema čovjeku, prirodi i domovini.

Cilj ovog završnog rada je sagledati dio pjesničkoga stvaralaštva Vesne Parun koji se odnosi na stihove napisane za djecu. Prikazan je životopis Vesne Parun s naglaskom na njezine tekstove namijenjene djeci. U radu su izdvojene pjesme s motivima životinja i prirode. Promatraju se stihovi koji govore o Mačku Džingistanu i Mikiju Trasiju i u njima se nalaze motivi povezani s pomorskim i otočnim načinom života. Iz zbirki pjesama „Hoću ljutić, neću mak“ i „Pčela, duga i mlin“ izdvojene su pjesme u kojima se javljaju pejzažni i životinjski motivi, te su sagledani s obzirom na njihove mogućnosti korištenja u radu s djecom školske i predškolske dobi. Osim toga, prikazane su i slikovnice koje govore o psima nastale na temelju stihova Vesne Parun. Sve odabrane pjesme promatrane su s obzirom na recepcijsku usmjerenost dječje književnosti te su naznačene njihove mogućnosti primjene u aktivnostima koje se provode s djecom u ranoj i predškolskoj dobi.

2. DJEČJA KNJIŽEVNOST

Milan Crnković u knjizi „Dječja književnost“ definira dječju književnost kao poseban dio književnosti koji obuhvaća djela svjesno namjenjena djeci ili ona koja nisu bila namjenjena djeci, ali su tijekom vremena postala prikladnija dječjem uzrastu, te su kao takva potrebna za estetski i društveni razvoj djeteta (Crnković, 1980). Hameršak i Zima (2015) objašnjavaju da se definicija dječje književnosti može temeljiti na različitim značajkama ove vrste književnosti. Neke od definicija uzimaju u obzir kriterij namjene pa se dječjom književnošću mogu smatrati knjige koje se nalaze na policama dječjih knjižnica ili knjige koje čitaju djeca. Za mnoge je dječja književnost skup tekstova koji u prvom redu služe zabavi, dok je drugi smatraju skupinom tekstova koja ima naglašenu odgojnu ulogu. Vezujući dječju književnost za dječji svijet, teoretičari i istraživači dječje književnosti usredotočili su se na dječje želje i potrebe. U desetljećima s kraja 19. i početka 20. stoljeća često su se javljala mišljenja da odrasla poezija o djeci ne može biti povezana s dječjom poezijom jer pripadaju različitim svjetovima. Hameršak i Zima (2015:42) ističu misao Ljubomira Dvornikovića: „Dijete teži isto onom čega nema, a nalazi u svijetu odraslih oko sebe, stvara si slike o tome i u tim slikama svoje mašte uživa. To je predmet njegove poezije“.

U dječjoj književnosti posebna se pozornost pridaje recepcijskoj usmjerenosti tekstova. Postoje djela koja prvenstveno nisu pisana za djecu, ali tijekom godina su prilagođena djeci. Granica između „velike“ i „male“ dječje literature ovisi o tome koliko su djeca upoznata sa svijetom, kada dolaze do određenih spoznaja i na koji ih način mogu doživjeti i primati. U mnoštvu književnih tekstova biraju se djela koja su pristupačna djeci po tematici i formi. Pisac uzima u obzir dječje interese i potrebe, i naravno, granice dječje mašte i doživljavanja (Crnković, 1980).

2.1. VRSTE DJEČJE KNJIŽEVNOSTI

Zbog bolje raspodjele književnih djela prikladnih dječjoj dobi, tekstovi dječje književnosti dijele se s obzirom na književne vrste kojima pripadaju. Crnković i Težak (2002) navode da se književne vrste u dječjoj književnosti u osnovi podudaraju s književnim vrstama karakterističnima za književnost za odrasle, pri čemu postoje i neke razlike s obzirom na mogućnosti dječje recepcije književnih tekstova. Navodeći vrste koje pripadaju dječjoj književnosti, posebno ističu dječju poeziju, dječju priču i dječji roman ili roman o djetinjstvu. Uz te se vrste u dječjoj književnosti javljaju i oni žanrovi koji nisu primarno bili namijenjeni djeci, a to su basne, roman i pripovijetke o životinjama, djela s tematikom prirode, avanturistički roman, povijesni roman, putopis i znanstveno-popularna literatura (Crnković, 1980).

Hameršak i Zima (2015) navode razlike između dječje i nedječje književnosti za koje smatraju da se najjasnije očituju u razlikama u žanrovskim sustavima. Na primjer, za dječju je književnost karakterističan tematski, a ne stilsko obrađeni roman. Tako se u dječjoj književnosti govori o romanu o djetinjstvu, a pojam stilsko obrađenog romana odnosi se, na primjer, na naturalistički roman. Lirska pjesma ili roman javljaju se u dječjoj i nedječjoj književnosti, dok su slikovnice, slikopriče ili moralističke pripovijetke specifične za dječju književnost. Hameršak i Zima (2015) kao primjer iznose animalističku priču koju definiraju kao „rubni žanr“ engleske nedječje književnosti, dok je u dječjoj književnosti toliko popularan da se dalje dijeli na podžanrove.

2.2. DJEČJA POEZIJA

Dijete na početku svojeg životnog vijeka najprije upoznaje poeziju tako što mu se, često, već u prvim danima života pjeva uspavanka ili mu se izgovaraju neki ritmički organizirani slogovi. U kući i u vrtiću djeca uče pjesmice koje su sastavni dio igre, plesa i učenja. Djeca se s poezijom susreću u brojnim situacijama kao što su igra, vrtić, škola i mediji. Ova književna vrsta je zbog svojih ritmičkih karakteristika povezana s melodijom. Dijete se prvo susreće s poezijom i nerjetko je prvu zanemaruje tijekom razvoja zbog daljnje zainteresiranosti za druge književne vrste, ponajprije avanturističke pripovijetke i romane (Crnković, 1980).

Razvoj dječje poezije u Hrvatskoj nije u potpunosti teorijski i povijesno određen. U početku razvoja umjetničkog dječjeg pjesništva, koje se javlja u drugoj polovici 19. stoljeća, ono ima naglašenu pedagošku, religioznu i patriotsku komponentu. Početkom 20. stoljeća pojavljuju se prve antologije dječjeg pjesništva (Hameršak i Zima, 2015).

Hameršak i Zima (2015) spominju englesku studiju pod nazivom „Children's Literature in Elementary School“ u kojoj su definirane odrednice koje čine razliku između dječje poezije u odnosu na nedječju poeziju. Prva odrednica odnosi se na dječje mogućnosti doživljavanja, što može dječju poeziju opisati kao poeziju reduciranih literarnih aluzija i metafora bliskih djetetu. Druga odrednica opisuje značenje ritmičnosti, rime i zvučnosti, što su ujedno i tri važna građevna elementa stiha dječje poezije. Treća odrednica označava maštovitost, odnosno usmjerenost dječje poezije ka svim osjetilima. Ujedno se pozivaju na Stjepana Hranjeca (2006) koji definira dječju poeziju kao vedru i humorističnu igru, dok se stih koji se dijeli i razlikuje u modernom i starom obliku, s obzirom na rimu i metar, sastoji od tri poetička elementa: igre, vedrine (humora) i narativnosti.

Crnković (1980) uspoređuje novu i staru poeziju te navodi da u staroj poeziji glavno mjesto zauzima lik majke i njena ljubav i briga. U poeziji koja se javlja između dva rata češće se počinje javljati i motiv oca. Osim toga, u poeziji se spominju i gradski motivi, motivi djeteta kao učenika i njegove zgone i nezgone u školi, te dužnosti koje dijete čekaju kasnije u životu. U suvremenom hrvatskom dječjem pjesništvu napuštaju se tradicionalni motivi ili se počinju obrađivati na drugačiji način. Osim toga, javlja se

čitav niz tema koji prate dječji život, bilo da se radi o vremenu provedenom u obitelji, igri ili druženju s vršnjacima. U lepezi brojnih motiva korištenih u književnosti ističe se humor kao karakteristična značajka suvremenog pjesništva.

Humor zauzima veliki udio u dječjoj književnosti, a odnosi se na zgrade i nezgode raznih životinja, učenika u školi, probleme sa zadaćom, te ostale situacije koje su popraćene veseljem i vedrinom. Humor se u suvremenom pjesništvu često ostvaruje i nonsensnim stihovima. Nonsensna poezija je vedra igra i sastoji se od prebacivanja realnog u irealno, a temelji se na ritmu i čaroliji riječi (Crnković, 1980). Ivo Zalar (1991) u knjizi "Pregled hrvatske dječje poezije" napominje da su pisci kao što je Grigor Vitez prikazivali igru kao "vid poezije života" i pokušavali je imitirati putem rime, slogova, riječi glasova, značenja, te humorom koji je napokon postao trajna i česta komponenta stvaralaštva za djecu.

Novija poezija upotrebljava slobodne vezane forme koje nisu opterećene unaprijed određenim brojem slogova u stihu, brojem stihova u strofi i razmještajem rima (Crnković, 1980). Novija poezija razlikuje se od starije u kontekstu intonacijske organizacije, te stihovnom organizacijom koja se odnosi na slobodan stih (Hameršak i Zima, 2015).

2.3. HRVATSKA DJEČJA POEZIJA

Dječja poezija je u zaćecima umjetničkoga stvaranja predstavljala stihovane tekstove koji su pružali mogućnost ućenja kroz odgoj. Dječja poezija je njegovana u školskim ustanovama i časopisima, a stvarali su je učitelji i drugi odgojni djelatnici. Njezin je cilj bio razvijanje poslušnosti, pokornosti, ljubavi prema roditeljima, bratske ljubavi, prijateljstva i svega što se odnosi na ondašnje poimanje odgoja građanskog društva. Ovakav pristup pjesništvu u suprotnosti je s njezinim književnim vrijednostima te umanjuje mogućnost inspiracije i kreativnosti. Za razliku od suvremene pjesničke produkcije za djecu, u prošlosti je veći naglasak bio na ideji koja je bila oblikovana u riječi prema osnovnim pravilima versifikacije. Bez obzira na versifikatorske vještine pojedinog pjesnika, ti su stihovi najčešće bili lišeni poetičnosti (Zalar, 1991). Međutim, upravo je naglašena pedagogizacija bila smatrana temeljnom značajkom pjesama koje su se pisale za djecu. Potreba za stihovanim odgojem i obrazovanjem otišla je toliko daleko da su se pisci okrenuli čak i temama koje su se bavile bontonom i higijenom.

Najveća razlika između tradicionalne i suvremene dječje poezije je upravo de-pedagogiziranje, odnosno odmak od „tutorstva pedagogije“ (Zalar, 1991:18). Novi način pisanja poezije ne mora nužno naveliko odskakati od tradicionalnog načina pisanja i utjecaja pedagogizacije, ali na dječju publiku treba djelovati tako da “oplemenjuje, nuka na razmišljanje, nevidljivim fluidom utječe na svijest i podsvijest, pridonosi izgradnji šire, potpunije i ljudskije ličnosti“ (Zalar, 1991:18).

Suvremenost u hrvatskom dječjem pjesništvu može se očitovati u tome što postoji sloboda izbora motiva. Nije dječja poezija pedagoški orjetnirana na jednostavne i djeci pristupačne sadržaje niti na moralne i odgojne teme. Moderni pjesnici u pjesmama za djecu ne poznaju tabu teme pa pjevaju o „ prvim ljubavnim trepenjima i zanosima, buđenju, izražavanju prvih simpatija, ne ustežu se otkriti djeci i tamne strane života: socijalne nepravde, boli i tragičnosti. Poštuju dijete, oduševljavaju se njegovom inventivnom igrom, bogatom imaginacijom i ćudnesnim snoviđenjima...“ (Zalar, 1991:20).

Stara i novija hrvatska dječja poezija poprilićno se razlikuju i u formi. Starije pjesništvo za djecu odlikuje se strogom pravilnošću metra i rime. Novije pjesništvo ne

napušta rimu, ali duljina stiha kod većeg broja pjesnika neprestano varira. Zaključak je da su suvremeni pjesnici prestali brojati slogove i stope u stihu. Ritam je življi, slobodniji i ravnomjerniji, ujedno i bliži ritmu svakodnevnog govora. Specifičnost dječjeg pjesništva je u narativnosti. I starija i novija dječja poezija može biti narativne strukture jer djeca vole pripovijedanje i događajnost.

Crnković i Težak (2002) početkom organiziranog književnog stvaranja za djecu u Hrvatskoj, pa tako i hrvatskog pjesništva za djecu, smatraju 1850. godinu. Te je godine pedagog Ivan Filipović objavio zbirku pod nazivom "Mali tobolac raznog cvjetja: za dobru i pomnijvu mladež naroda srbsko-ilirskoga" u kojoj je objavio niz moralističko-didaktičkih pjesama što ih je namijenio djeci i mladeži.

Nakon Ivana Filipovića, kao istaknutiji pjesnik koji je svoje tekstove namijenio djeci navodi se August Harambašić koji je 1890. godine objavio "Zlatne knjige za djecu". Nakon Augusta Harambašića spominju se Ljudevit Varjačić, Josip Milaković, Krunoslav Kuten, Rikard Katalinić Jeretov i Bogumil Toni. U razdoblju između dva rata novije i svježije tonove donosi pisac Vladimir Nazor s pjesmama „Željeznica“, „Čudna kuća“, „Zlatna lađa“, i „Čovjek od doma“ u kojima svojom imaginacijom i maštom personificira stvari i pojave oko sebe. Između stare i nove poezije nalazi se stvaralaštvo Zlate Kolarić-Kišur, a nakon nje slijede Josip Rukavina, Ivo Kozarčanin, Ivan Goran Kovačić, Dobriša Cesarić i Dragutin Tadijanović. U pisanju suvremene dječje poezije spominje se dječji pjesnik Drago Ivanišević. Pjesnik Dubravko Horvatić najviše pomiruje i sintetizira tradiciju i suvremenost u hrvatskoj dječjoj poeziji. U modernoj dječjoj poeziji ističu se pjesnici Grigor Vitez, Ratko Zvrko, Vesna Parun, Zvonimir Balog, Pajo Kanižaj, Luko Paljetak i drugi (Hranjec 2006).

3. BIOGRAFIJA VESNE PARUN

Vesna Parun je hrvatska književnica, rođena 10. travnja 1922. na otoku Zlarinu u blizini grada Šibenika u brojnoj i siromašnoj obitelji. Otac joj se zvao Ante, a majka Antica Mateljan. Majka je Vesni Parun odmalena usađivala ljubav prema čitanju i svijetu knjiga. Otac je kao općinski činovnik često bio premještan ili je ostajao bez posla. Svoje školovanje je započela u Zlarinu, gdje je krenula u osnovnu školu, te je nastavila u Biogradu i na otoku Visu (Parun, 2002). Bila je odlična učenica te se već kao četrnaestogodišnjakinja počinje uzdržavati podučavanjem (Vuković Runjić, 2015). Gimnaziju je pohađala u Šibeniku i Splitu.

U nestašici u kojoj se nalazila obitelj, Vesna Parun je počela pisati poeziju. Kao djevojčica, počela je objavljivati pjesme. Prva pjesma koju je napisala na otoku Visu je pjesma pod imenom „Paramljeće“. Poslala ju je u Zagreb u uredništvo lista „Anđeo čuvar“ i pjesmu su objavili 1932. godine (Milačić, 1995). Njezina druga pjesma, „Zov“ objavljena je 1938. godine u literarnom časopisu Muške klasične gimnazije „Sjeme“ (Vuković Runjić, 2015).

U jesen 1940. godine Vesna Parun je upisala studij romantistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, ali studij prekida početkom rata. Bježi u Split i ponovno se vraća 1942. u Sesvete blizu Zagreba (Vuković Runjić, 2015). Nakon završetka rata, Vesna Parun nastavila je studirati na Filozofskom fakultetu na studiju filozofije.

U razdoblju od 1938. do 1947. godine živjela je i ljubovala s Bračaninom Pjerom Breškovićem, kojeg je upoznala na Visu 1938. godine, u šestom razredu gimnazije. Zajedno su živjeli u Zagrebu jer je Brešković bio bjegunac iz vojske i Vesna Parun se brinula o njemu raznoseći mlijeko (Vuković Runjić, 2015). Parun zbog bolesti odustaje od studija 1947. godine i postaje slobodna književnica (Parun, Vesna n.d.). U to vrijeme je i Pjer Brešković napustio Zagreb radi odlaska na Goli otok, a nakon toga se oženio drugom ženom (Vuković Runjić, 2015).

Pjesnički početak Vesne Parun, ulazak u književnost, odnosno početak na sceni suvremenog hrvatskog pjesništva, predstavlja zbirka pjesama „Zore i vihori“ izdana 1947. godine (Lemac, 2015). Zbirka pjesama „Zore i vihori“ je hvaljena kao jedna od najboljih zbirki pjesama, ne samo u opusu Vesne Parun, nego i u cjelokupnom

poslijeratnom hrvatskom pjesništvu. U zbirci se javljaju teme djetinjstva, mladosti, ljubavi, radosti, nasilja i rata. Pjesmama se vraća u doba djetinjstva. Slike se stapaju i pridaju dašak lepršavosti, ritma, lakoće i ponesenosti. Nakon velikog uspjeha prve zbirke pjesama „Zore i vihori“, Vesna Parun se sasvim okreće književnom pozivu, postajući time prva žena u Hrvatskoj koja je isključivo živjela od književnosti (Zalar, 2002).

Vesna Parun je opisana kao osoba sa snažnim mediteranskim temperamentom te, rječita i čuvstvena žena. Svojim pjesmama koje u sebi imaju motive ljepote prirode i drame ljudskih odnosa, ljubavi prema čovjeku, prirodi i domovini, dokazala je svoju talentiranost. Kao talentirana pjesnikinja za odrasle, okrenula se i pisanju za djecu. Svojom imaginacijom, te narativnim, ugođajnim i psihološki otkrivačkim pjesama, zadivljuje djecu diljem zemlje (Pavletić, 1983).

Nakon dvadeset i pet godina, 1955. godine, Vesna Parun posjećuje rodni Zlarin. Osjećajući žudnju za djetinjstvom napisala je prvu pjesmu za djecu pod imenom „Darežljiva krtica“. Vesna Parun je za djecu izdala veliki broj zbirki dječje poezije, među kojima je prva „Zlatka Patka“ izdana 1957. godine, a sljedeće su godine izdane zbirke „Tuga i radost šume“, „Zec Mudrijan“, te „Kornjačin oklop“ (Milačić, 1995). Nakon toga, Vesna Parun se okreće „mačjim“ pjesmama i zbirkama pjesama sa nazivima „Mačak Džingiskan i Miki Trasi“ i „Miki Trasi i baba Pim-Bako“ koje izdaje 1968. godine. Sljedeće godine izdana je zbirka „Mačak na mjesecu“, te „Miki slavni kapetan“ 1970. godine. „Karneval u Kukuljici“ je izdana 1974. godine, a „Igre pred oluju“ 1979. godine. Nakon „mačje“ pjesme, dotakla se i teme pasa izdavši 1983. godine „Dvanaest slikovnica o psima“ (Vučjak, Bernardinac, Terijer, Dalmatiner, Bokser, Ovčar Puli, Pudlica, Tokmak, Jazavčar, Pekinezer, Čiuvava, Hrt), te iste godine izdaje zbirku „Hoću ljutić, neću mak“ (Milačić, 1995). U narednim godinama objavljenje su zbirke „Roda u školi“ (1988.), „Pokraj Kupe kad se vrapci skupe“ (1989.), „Moj prijatelj šišmiš“ (1990.), „Uspavanka za poljubac“ (1995.), „Kroz prozorčić zime“ (1995.), „Pčela, duga i mlin“ (1997.), „Tri morske pustolovke“ (2000.), „Morska kočijica“ (2001.) (Parun, 1979). Vesna Parun je bila osvježenje za hrvatsku dječju poeziju u kojem su uloge jednako raspodjeljene na životinje, djecu i biljke (Pavletić, 1983).

Na temelju njezinog stvaranja, Vesnu Parun su prozvali "ženskim Tinom", ali nikada nije primljena u uzvišeno društvo Akademije, nego samo kao dopisni član. Zbog bolesti koje su je tijekom godina pratile (tifus, tumor štitnjače, početak angine pectoris) tražila je od Društva književnika da joj podmire bolničke troškove, ali njezini zahtjevi su bili odbijeni. Dok je živjela u Zagrebu nije imala riješeno egzistencijalno pitanje, zbog čega je higijenske potrebe obavljala u gradskim kupaonama (Vuković Runjić, 2015). Umrla je 25. listopada 2010. u Stubičkim Toplicama.

Uz mnoge talente, Vesna Parun se bavila i prevođenjem pa je prevodila Goethea i Rilkea. Slikala je i ilustrirala neke od svojih radova, te je imala desetke samostalnih izložbi. Za zbirku „Suze putuju“ u osamdeset i prvoj godini dobila je najvišu pjesničku nagradu „Tin Ujević“ (Vuković Runjić, 2015). Njezini radovi su prevedeni na francuski, bugarski i poljski jezik.

4. LIKOVI MAČAK DŽINGISKAN I MIKI TRASI

Vesna Parun kao pjesnikinja u svojim dječjim zbkama najviše piše o životinjskoj i biljnoj tematici. U pjesmama piše o brojnim životinjama različitih imena i vrsta, no mačka je najistaknutiji lik mnogobrojnih pjesama, „storija“ od kojih su neke prerađene u igrokaze (Zalar, 1991). Godine 1968. objavljena su joj djela „Mačak Džingiskan i Miki Trasi“ i „Miki Trasi i baba Pim-Bako“. Sljedeće godine izdala je zbirku „Mačak na mjesecu“, a djelo „Miki slavni kapetan“ objavila je 1970. godine (Milačić, 1995). Za dječji roman u stihu „Mačak Džingiskan i Miki Trasi“, Vesna Parun je primila nagradu „Grigor Vitez“. Prema tom istoimenom dječjem romanu u stihu nastao je mjuzikl koji je izveden u Omladinskom studiju Zagrebačkog kazališta mladih 1971. godine. Mjuzikl je izveden u različitim gradovima Jugoslavije i brojnim europskim zemljama. Prema knjizi „Miki slavni kapetan“, nastala je radio-igra „Srce od bumbara“ (Zalar, 2002).

Život koji obilježava mnoštvo otočana, autorica je smjestila u životinjski svijet. Početak zgoda i dogodovština Mačka Džingiskana i Mikija Trasija opisan je u pjesmi „Brodolomci“, u kojem se vidi da je pjesnikinja Mačka Džingiskana i Mikija Trasija smjestila u svoj rodni kraj:

“U Zlarinu na rtu Bučini
rodila su se jednoga ljeta
na pragu okrenutom pučini
dva mačića, dva probisvijeta (...)
Al' jednog ih dana, na nesreću,
-tek što su bili progledali-
Strašna ih ruka strpa u vreću
Da ih progutaju morski valovi.” (Parun, 1968:7).

U pjesmi „U novom domu“ Vesna Parun u stihovima navodi podrijetlo imena likova o kojima piše i dočarava njihov izgled:

“Mijau! – prodra se mače crno
Moj nježni braco, dobar dan!
Pipni mi mišiče puščano zrno!
Od danas zovem se Džingiskan.
A šareno mače se protegne, zijeve:

Hej Džingiskane, tko si da si!
Ne hajem ja za ratnike drevne,
Zovem se naprosto Miki Trasi! “ (Parun, 1968:9).

Mačak Džingiskan i Miki Trasi upoznaju nas s otočnom životnom svakodnevicom, u kojoj se spominju ribar i njegova žena i ostale životinje kao što su: magarac, koza, kornjača i mačke. Vesna Parun je, sa željom da privuče mališane u svijet knjige i njenih dogodovština, mačkama dala egzotična imena.

Mačka Džingiskana predstavila je kao mačka kojem je dosadio otočni život pa je odlučio otići s otoka i proživjeti neviđene avanture. Avanture koje mačak proživljava su privlačne, pune akcije, ispunjene ježom, nepoznatim i dalekim krajevima (Bošković, 2013).

U pjesmi “Prvo Džingiskanovo pismo” Mačak Džingiskan svoga brata Mikija Trasija upoznaje s novim događajima koji mu se dešavaju u velikoj avanturi koju je započeo:

“Ej Miki, Miki, život je lijep!
Ne rekoh li ti: kreni sa mnom.
Sve je u redu. Pun mi je džep.
Na palubi sam s jednom damom.
I da vidiš kakva je šik,
u kratkoj suknjici –brkove šiša.
(...)
Što da ti kažem o oceanu?
Svi putopisci pišu isto:
Slični na bekrajnu savanu,
nebo je modro, more čisto...
Na brodu ima jela i pića.
Nemoj, Miki, za mnom tugovati!
Pročitaj onu knjigu priča:
“Ne treba živjeti, treba putovati”...” (Parun, 1968:44).

U pjesmama "Treće Džingiskanovo pismo" i "Četvrto Džingiskanovo pismo" Mačak Džingiskan je siguran u donesenu odluku o odlasku sa otoka, te svojem bratu pokušava predočiti divan život koji provodi i opisati poslove i hobije koje nalazi i obavlja:

"Zdravo, Miki! Osjećam se odlično.
U pristaništu tovarim sanduke.
Dok dizalica buči jednolično.
(...)
Pivo se razlijeva, staklo se mrvči,
istovarim dvadeset boca na dan....
Utovarim deset, petanest razbijem.
(...)
Ponekad tovarim mlijeko u prahu,
ponekad vreće kikiriki.
(...)
Pohađam nekakvu večernju školu
i igram fudbal...Pucaj gol!...
Još uvijek raznosim koka-kolu
i pomalo plešem rokenrol." (Parun, 1968:47).

Dragi Miki, moram ti javiti:
Trbuh me boli od majonez.
Prestao sam sanduke tovariti,
Sada sam prvi umjetnik džeza!
(...)
Moj instrument je limena kanta-
Dojadiše mi klavir i truba! " (Parun, 1968:53).

U avanturama Mačka Džingiskana Vesna Parun je naglasila motiv ljubavi koji se spominje u pjesmi „Džingiskan se zaljubio“:

„Jednom kad je zatrubio
U luci parobrod „Čačak“,
U Smiljku se zaljubio
Džingiskan, crni mačak.
Ljubim te, bit ćeš moja!
A bješe, ko' i svi mornari,
Mačak prevrtljiva soja.
I kada ga je uveče
U bašti čekala Smiljka,
Džingiskan slavno utječe

(prevrnu lanac bosiljka!)
Očarao ga, zanio
Onaj parobrod „Čačak“ (Parun, 1968:26).

Unatoč ljubavi prema Smiljki, Mačak Džingiskan odlučuje proputovati svijetom i vidjeti nove i neobične stvari i ljude. U pismima obavještava Mikija što mu se sve dešava u njegovim avanturama, među kojima je brak s mačkicom Fani i rođenje sina u pjesmi „Peto Džingiskanovo pismo“ :

“ Miki, Miki, nisam ti reko'-
strašno se zaljubih i patim!-
Pijemo pasterizirano mlijeko,
i svake noći kući je pratim...
Što da ti kažem? Zove se Fani
Čekamo uskoro i sina.
U pristaništu u maloj kavani
nastupa kao balerina. “ (Parun, 1968:55).

Ipak, sreća nije bila na njegovoj strani jer ga je mačkica Fani napustila, a sin ga se odrekao, što je opisano u pjesmama „Osmo Džingiskanovo pismo“ i „Jedanaesto Džingiskanovo pismo“:

“Oh, Miki, noćas je nastala panika:
ja sam ti sada potpuno grogi!
Sa sinom pobjegla Fanika
nekome farmeru, zove se Mogi (Parun, 1968:58).
(...)
Moj daleki brate, tako sam sam!
Sin me se odrekao, Fani me prezrela” (Parun, 1968:63).

Na kraju, sve daleke zemlje i nevjerojatne avanture zamijenio je povratkom u rodni grad i običnim otočkim životom s ljubljenu Smiljkom, što je opisano u pjesmi „Džingiskanovo vjenčanje“:

“I kad je prošlo
deset godina,
Smiljčica ugleda
jednog gospodina
(....)
On Smiljčicu

u naručaj dočeka.
Nije joj trebala
apoteka.
Vjenčali su se
istog dana, tu.
Na objed su pozvali
rodbinu svu" (Parun, 1968:73)

Lik mačka Mikija Trasija prikazan je kao suprotnost njegovog brata Mačka Džingiskana. Dok Mačak Džingiskan razmišlja o odlasku s otoka, sanja avanture i jedva ih čeka doživjeti, Miki Trasi voli ugodu otoka, otočne svakodnevice i rutine, što je opisano u zbirci pjesama "Mačak Džingiskan i Miki Trasi", u pjesmama "Kako je baba Pim-Bako dobila ime" i "Mikijev san".

"Jednom se rasrdi baba Pim-Bako
i Mikija otjera od stola
jer je bio isuviše lakom
i pojeo pun tanjur karfiola" (Parun, 1968:27).

(...)

"Rikiplan na zidiću drijema,
kraj njega Miki se svio pod kapu.
Miki je gladan, al' snage nema
da otvori oči i ispruži šapu.
I zašto da se pomakne s mjesta
kad mu je lijepo i ovako!" (Parun, 1968:48).

Kada je Mačak Džingiskan odlučio otići s otoka i živjeti kao moreplovac, odlučio je otići sa svojim bratom Mikijem Trasijem, ali se Mikiju Trasi to nije svidjelo. U pjesmama "Tri teška dana" i "Četvrti dan" Miki Trasi promišlja želi li otići ili ostati:

"Prvi dan Miki je mislio,
i mislio i mislio...
Al' strašno mu se činilo
da ostavi svoj dom
i krene kroz buru
i grom.
Drugi dan Miki je mislio,
i mislio i mislio...
Od misli je posivio.
Tad zapita vrapčića pet

da li da pođe
u svijet.
Treći dan je Miki je mislio,
i mislio i mislio...
I evo što je smislio:
da se sutradan
skriva na tavan.
Tam-tam
Tam-tam..." (Parun, 1968:35).
(...)
"-Smiješno je da se kriješ,
punoljetan si, Miki!
(...)
A Miki glavu izvuče
iz sanduka i, pun suza,
zapita:- Zar za polazak
spremna je već "Meduza"? " (Parun, 1968:36).

Nakon što je Mačak Džingiskan otišao s otoka, Miki Trasi je tužno ramišljao o tome koliko mu brat nedostaje. U pjesmi „Miki Indijanac“, nakon četiri dana tugovanja za bratom, Miki Trasi ipak shvati da Mačka Džingiskana nema i da je on sada glavni na otoku:

"Plače djed Rok i baba Pim-bako,
magarac Žan i koza Kasi.
Al' najviše od svijetu je plak'o
brat Džingiskanov, Miki Trasi.
Tri dana nije ni jeo ni pio,
tri dana nije počeošljao rep,
ni oprao zube, ni brk umio.
Bio je nijem, i gluh, i slijep.
Tek četvrti dan,
(...)
Tu gazda sad sam ja, Miki Trasi,
i nisam više lijeni pospanac.
Hej, Džingiskane, gdje si da si –
od danas se zovem: Miki Indijanac" (Parun, 1968:41)

Bez obzira što nije pošao s bratom u avanture i pustolovine i nije bio uz njega, Miki Trasi voli svog brata i u pjesmi „Miki je ugledao brod“ možemo vidjeti Mikijevo oduševljenje što opet može vidjeti svog voljenog brata.

“Miki je bio u Sabuši-
možda nećete vjerovati,
oprao ne noge i uši,
i baš je htio da se vrati
kad spazi s juga, od Kornata
približava se veliki brod.
(...)
-Možda to ide brat Džingiskan
sa zarobljenih pirate dvjesta?
(...)
Zahuća more, diže se bura.
Eto ciklona, uragana!...
Ej, Kukljičani, vičite “hura”
i pozdravljajte Džingiskana!” (Parun, 1968:72).

Nakon povratka Mačka Džingiskana, i nakon života u “njegovoj sjeni”, Miki Trasi odluči i sam proživjeti avanture kao moreplovac i avanturist, kao što je opisano u pjesmi “Miki Trasi postaje kapetan”:

“ (...)
Kada se skupio cio rod
pred Džingiskanov crni brod,
na kormilo pope se – tko si, da si!
I reče: - Zovem se Miki Trasi!
Pa okrene brod na sjever, na jug.
I vikne: - Zbogom! Život je dug!...
(...)
I možda ćete u nekom romanu,
jednoga dana poslije kiše,
o Mikiju – slavnom kapetanu –
čuti još mnogo, mnogo više!” (Parun, 1968:75).

5. ŽIVOTINJSKE I PEJZAŽNE PJESME

Iz zbirke pjesama „Hoću ljutić, neću mak“ izdvojene su pjesme u kojima prevladavaju životinjske i pejzažne teme. Vlatko Pavletić (1983) navodi da je pjesnikinja Vesna Parun uz pregršt pjesama koje je objavljivala, u motivima prirode i ljudskih odnosa pronašla nadahnuće za pisanje stihova za djecu. Vesna Parun pišući za djecu mijenja svoj stil pisanja tako što pojednostavljuje svoje izražavanje. Oslanja se na žive ritamske strukture i bogate zvučne efekte u obliku rime i asonance.

U dječjem svijetu Vesna Parun uloge raspoređuje na životinje, djecu i biljke. Zbirka pjesama „Hoću ljutić, neću mak“ sastoji se od ritmički raznolikih, lepršavih pjesama. Stihovi su muzikalni, skladni i u svakoj pjesmi drugačiji. Pjesme su sastavljene od stihova koji razonođuju, nasmijavaju, suočavaju s pitanjima u koja su uvrštene i poneke spoznaje iz životinjskog i biljnog svijeta koja djetetu otkrivaju životne istine, ali i nonsensa koji zabavlja mlade čitatelje (Pavletić, 1983). Životinjske pjesme odišu humorom, dosjetkama i zanimljivijim motivima koje potiču djecu na učenje, razmišljanje i čitanje pjesama. Ove pjesme se mogu iskoristiti u stvarnom životu za rad s djecom u obliku različitih aktivnosti koje su zanimljive djeci predškolske dobi. Pejzažne pjesme nisu odveć ispunjene humorom i dosjetkama, za razliku od promatranih pjesama o životinjama.

Iz zbirke pjesama „Pčela, duga i mlin“ izdvojene su životinjske i pejzažne pjesme. Pjesme životinjske tematike pjevaju o različitim životinjama: mačkama, ježu, pčelama, medvjedu, žabama, bjelouškama, pužu, itd. U vezu se dovode životinje koje u stvarnom životu možda dijele isto obitavalište, ali ne i zajednički suživot. U svim pjesama životinje razgovaraju s drugim životinjama i biljakama. Pjesme pokazuju djeci da je sve moguće, da mačka stavlja crvenu kapu na glavu, puž traži od gljive kišobran i da bubamara piše pjesmu o jagodama. Takve pjesme primjerene su djeci predškolske dobi, obogaćuju im maštu i mogu poticati na kreativnost i igru. Pjesme su jednostavne, šaljive i vedre i u njima se naglašavaju pojedine boje, a često se spominje i motiv duge. Uz nonsens i šaljive dosjetke, pjesme se mogu smatrati poučnima i mogu predstavljati polazište za dječju kreativnost. U promatranim pejzažnim pjesmama vrijeme je stalni motiv koji djecu

na slikovit način upoznaje s prolaznošću i promjenama. Čest je motiv promjena godišnjih doba, što metaforički ukazuje na prolaznost života.

Iz zbirki pjesama “Hoću ljutić, neću mak” i “Pčela, duga, mlin” odabrano je nekoliko pjesama u kojima prevladavaju životinjski i pejzažni motivi. Od pjesama u kojima se nalaze životinjski motivi izdvojene su: “Kad tko uči”; “Zašto ovca bleji”; “Morski račić”; “Na straži”; “Buha”; “Jadni jež”; “Čvrsto prijestolje”; “Zaljubljeni”; “Borba pjetlova”; “Ježeva školska torba”; “Moj pčelinjak”; “Gljiva i pužić”; “Jež planinar”; “Kratki život”; “Macin radni dan”; “Bolničarke”; “Sunce u krilima”; “Maca Crvenkapica”. Pejzažni motivi zastupljeni su u pjesmama: “Gdje će pasti jabuka”; “Pregršt smjeha”; “Listopad”; “Plašljivi grm”; “Val”; “Listopad”; “Jabučica”; “Gljive se igraju”. Pjesme su promatrane s obzirom na motive koji se u njima javljaju i s obzirom na njihovu mogućnost korištenja u aktivnostima djece rane i predškolske dobi.

5.1. PJESME O ŽIVOTINJAMA

U književnom stvaralaštvu životinje su vječan motiv i opsesija pisanja dječje književnosti u stihovima i prozi. Djeca su za životinjske motive vezana emocionalno i putem mašte. U hrvatskoj dječjoj književnosti stalno susrećemo animalističke motive, te se životinje predstavljaju antropomorfno, na način da djeca kao sa ljudima mogu razgovarati i razmišljati (Zalar, 1991).

U pjesmi "Kad tko uči", spominju se ševa, zrikavac, žapci, mrav i pčela, životinje koje se mogu vidjeti u realnom svijetu i koje obitavaju na istom području. U pjesmi su te životinje prikazane kao pojedinci motivirani za učenje. Uz motiv učenja vezuje se i doba godine ili vrijeme u danu koje je u životinjskom svijetu relevantno za pojedinu životinju. Tako se u stihu: „U podne, kad se / Odmaraju polja / Zrikavci opetuju / Skladbu / U zboru“ (Parun, 1983:12), autorica referira na činjenicu da je glasanje zrikavaca najintenzivnije u najtoplije doba dana. To je trenutak kada su ovi kukci u svojem prirodnom staništu najaktivniji i autorica to povezuje s motivom učenja. S druge strane, u stihovima: „Mrav uči zimi / Kada pada snijeg“ (Parun, 1983:12), autorica ističe doba godine u kojem se mravi ne bave svojom primarnom aktivnošću koju djeca mogu zapaziti, sakupljanjem hrane. Upravo je zima doba godine koje se može povezati s učenjem u životu mrava.

„Zašto ovca bleji“ pjesma je u kojoj se također javlja motiv učenja, a u ovom slučaju povezan je s ovcom: „Naučila je slova / Od a do be“ (Parun, 1983:13). Autorica, kao i u prethodnoj pjesmi, povezuje stvarne osobine ovce, u ovom slučaju njezino glasanje, sa sadržajima koji su bliski djeci.

U pjesmi "Morski račić" malen rast životinje je naznačen u naslovu umanjenicom riječi rak. U pjesmi se može iščitati manjak samopouzdanja tog malenog raka u usporedbi sa životinjama koje se nalaze na istom području: „Nisam mudar / kao dupin / nit skupocjen / kao kit“ (Parun, 1983:20). Motivi su prikazani u obliku uspoređivanja jednog malenog bića s fizički i biološki različitim životinjama.

Pjesma "Na straži" sadrži motiv ovce i miša u stihu: „Ja sam crna ovca / Ti si bijeli / Miš“ (Parun, 1983:28). Autorica motiv pjesme definira kao pouku da se zajedničkim snagama može pobijediti i riješiti nastali problem. Pjesma se, s obzirom na

formu i oblik, može usporediti s brojalicom u kojem se naglašava i razvija dječji ritam, intonacija i pamćenje.

U pjesmi "Buha" autorica na šaljiv način opisuje odnos mačke i buhe u stihu: „Skakutala / buha / Mačku oko / uha / On je šapom / Zvizne“ (Parun, 1983:34). Odnos spomenutih životinja blizak je izvanoknjiževnoj stvarnosti u kojoj su buhe često mačji nametnici. Životinjski motivi buha i mačka uz rimu, pjesmu čine zanimljivijom i jednostavnijom za razumijevanje.

U pjesmi "Jadni jež" stihovima: „Daj mi, bore / Iglicu / Da zakrpam / Rupicu / Kaputić mi / Poderan“ (Parun, 1983:45) autorica se poigrava motivima bodlji i iglica. U pjesmi su povezana dva motiva iz prirode koja se asociraju uz ljudsku aktivnost šivanja. Navedeni motivi, bez prethodnog naglašavanja naslova, mladog čitatelja potiču na razmišljanje o kojoj se životinji radi, poput zagonetke, što čini samu pjesmu moguću za korištenje u različitim aktivnostima s djecom.

U pjesmi "Čvrsto prijestolje" s lavom i životinjama prevladava motiv lava koji se smatra kraljem životinja. Njegova je dominantna kraljevska uloga ublažena motivom lavića, mladunčeta koje se raspituje za očeve slabosti. Lav nabraja sve one situacije u kojima je na neki način bio poražen: „Jednom me / Ubola krava / Divlje me prase / Svalilo poda se / Slon mi kljovom / Očešljao grivu / Bik rogom / Na čelu mi / Napravio / Šljivu / Miš mi odgrizao / Vršak repa / A mačka je rekla / Da mi je rod“ (Parun, 1983:52). Iako su neke od životinja jače i veće od lava, on neugodnosti doživljava i od manjih i neuglednijih životinja. Ipak, unatoč pojedinačnim "porazima", na samom kraju nitko mu nije uzeo prijestolje, što je u samom naslovu autorica opisala kao "čvrsto".

Naslov pjesme "Zaljubljeni" upućuje na motiv ljubavi. Ljubav je česta tema pjesama za odrasle kod pjesnikinje Vesne Parun, te je temu ubacila i u ovu pjesmu na jednostavan i djeci blizak način. Spominju se mačak i mačkica i njihova sramežljivost zbog velike međusobne očaranosti. Opisano ponašanje blisko je životinjama u izvanoknjiževnoj stvarnosti koja ne ukazuje u prvom redu na simpatiju i privrženost. Međutim, naslovom je Vesna Parun ovoj pjesničkoj slici pridružila motiv ljubavi koji se može povezati s dječjim simpatijama. Dječju, sramežljivu ljubav možemo iščitati iz stihova: „On je sjeo / Ona je sjela / On je preo. / Ona je / Grizla šiškarku“ (Parun, 1983:64).

Pjesma "Borba pjetlova" u naslovu objašnjava zbivanja u pjesmi. Motiv pjesme je natjecanje i želja za pobjedom koju predstavljaju dva pjetlića u stihovima: „Oklade se / Dva pjetlića / Tko će prije / Stići kući“ (Parun, 1983:70). Natjecateljski duh i ambicija navedena u prvom djelu pjesme očitava se kao vrlina i moguć put ka uspjehu. Usprkos tome, u drugom dijelu pjesme Vesna Parun ironizira naznačenu ideju natjecanja opisujući negativne pojave podmetanja koje ambicija nerijetko sa sobom nosi.

Pjesma "Ježeva školska torba" navodi životinje koje nisu uobičajene u hrvatskom dječjem pjesništvu: „Da mi je tata klokan / A pudlica mama / (...) / Ne bih morao na leđima / Nositi torbicu / Nego bi u torbi / Drugi nosili mene“ (Parun, 1983:71).

U pjesmi "Moj pčelinjak" motiv je duga i sva njena ljepota i veličina. Duga je čest motiv u pripovijedanju i u književnosti i često se prepoznaje kao rijetka pojava koja oduševljava svojim savršenstvom i koja je često znak obećanja ili radosti. Stihovima: „Jedna pčela / Zlatokrila / U dugu se / Zagledala“ (Parun, 1997:11) ne ukazuje samo na ljepotu duge, već ukazuje i potrebu za stremljenjem ka većem i boljem. Svojim letom prema dugi, pčela je radila ono što i jest njezin zadatak: „Dugo je, dugo / Letjela / Leteć zlato / Prosipala“ (Parun, 1997:11).

"Gljiva i pužić" pjesma je u kojoj stihovima: „Kućna vrata / Ti zatvori! / Uskoro će / Kiša stati / Suncobran ću / Tebi dati“ (Parun, 1997:17) jež i pećurka (gljiva) razgovorom ukazuju djeci na mogućnost rješavanja problema uz pomoć prijatelja i obitelji koji ih okružuju.

U pjesmi "Jež planinar" autorica spominje poznatu planinu Medvednica. Vesna Parun je često u svojim dječjim radovima spominjala hrvatske krajeve i uvrštavala ih u svoje maštovite pjesme. Medvednica, kao stvarno ježevo stanište, povezana je s planinarenjem, ljudskom aktivnošću koja je karakteristična za taj prostor.

Pjesma "Kratak život" spaja zrikavca i Vodencvijet koji u izvanknjiževnoj stvarnosti imaju kratak životni vijek. Brojke su motiv kojim se ističu njihove značajke: „Ja znam brojiti / Do tri / Hvali se zrikavac / (...) / A ja ću izbrojiti / Do pet / I nestati / Izusti / Vodencvijet“ (Parun, 1997:50).

Pjesma "Macin radni dan" stihovima opisuje stvarni život jedne mačke. Kao i u mnogim drugim svojim pjesmama, autorica u naslovu ističe temu pjesme, a kombiniranjem motiva stvaraju se pjesničke slike iz kojih se mogu prepoznati situacije

karakteristične za mačje ponašanje: „Poigram se / Klupkom vune / (...) / Uхватit ću u nju miša / Igrati se / S njim skrivača“ (Parun, 1997:55). Ako se pjesma čita bez isticanja naslova, tada se može doživjeti kao zagonetka gdje djeca trebaju promisliti o kojoj se životinji radi.

Pjesma “Bolničarke” u stihovima: „Bolničarke / Pčele / Nad ranjenim / Medvjedima / Cijele noći bdijele / Liječile ih / Medom / I čarobnim / Biljem / Hladile ih / Ledom / Kitile ih / Smiljem“ (Parun, 1997:66) autorica prikazuje odnos prijateljstva i međusobnog pomaganja. Iako u izvanknjiževnoj stvarnosti spoj pčela i medvjeda obično nije prijateljski definiran jer medvjedi jedu pčelinji med, u stihovima: Medvjedi su / Ozdravili / U šumu / Utekli (Parun, 1997:66) motivima prijateljstva i zajedništva može se spojiti nespojivo i istaknuti važnost prijateljstva i pomaganja onima koji se nađu u nevolji.

“Sunce u krilima” pjesma je koja govori o pjesničkom stvaranju. Motivima bubamare i krtice suprotstavljaju se dva načina života: jedan obični ljudski koji simboliziraju krtice izvirujući iz suhe zemlje i drugi pjesnički, koji simbolizira motiv bubamare. Stihovi: „Napisala / Bubamara / Pjesmicu / O jagodama“ (Parun, 1997:70) ukazuju na ljepotu pjesničkoga stvalaštva i osobine koje se uz umjetnost vežu: „Kako pišeš / Pjesmice? / (...) / Malo srca / Malo mašte / I u krilima / Sunašce / (...) / Pjesmice se / Pišu same“ (Parun, 1997:70) to opisuju. Kreativnost je povezana s vedrinom i potiče na razvoj i učenje.

Pjesma “Maca crvenkapica” u sebi sadrži motive koji podsjećaju na poznatu priču o Crvenkapici. Uz šaljivu dosjetku da naglasi životinjski motiv u pjesmi dodaje stih: „Mijau! / Oдох ja / Bakici / S puta se / Sklonite crvenkapici!“ (Parun, 1997:72).

5.2. PJESME O PRIRODI

Lirika se može tumačiti kao skupina kratkih stihovanih vrsta, a jedna od mogućih klasifikacija je i ona s obzirom na temu. Uobičajena podjela lirike prema temi je podjela na: ljubavnu, rodoljubnu, religioznu, pejzažnu i socijalnu. Pejzažne pjesme su u pravilu one pjesme u kojima se teme grupiraju oko krajolika, bilo da se radi o njegovom prikazu ili iskazivanju unutarnjih raspoloženja pjesnika (Solar, 1997).

U pjesmi "Gdje će pasti jabuka" autorica motive jabuke, cvijeta, ploda, ceste, njive oranice i vjetra povezuje s protokom vremena i sazrijevanjem: „Lako ti se igrati / Dok si još u cvijetu / Ali cvijet će otpasti“ (Parun, 1983:18). Kroz odrastanje uvijek je potrebna pozitivna energija i ustrajnost u mišljenju da za svaku teškoću postoji beskonačno mnogo rješenja, što prikazuje stih: „Mašta je bez granica / U dalj hita cesta“ (Parun, 1983:18). U pjesmi vrijeme igra veliku ulogu u promjenama koje se odvijaju u prirodi, te su motivi prirode povezani s promjenama u ljudskome životu.

Pjesma "Pregršt smijeha" već u naslovu odiše vedrinom, dok u pjesmi stihovi: „Livada se smije / Kad je sunce grije / A potok se smije / Kad po njemu gacaš“ (Parun, 1983:60) predstavljaju osjećaj ugone i potiču na odlazak u prirodu, naročito u stihovima: „Žabac ti se smije / Kad te vodom / Polije / A kamenčić / Dal se smije / Kad ga žapcu / U brk bacaš?“ (Parun, 1983:60). Vesna Parun vraća čitatelje na realan put "dobrog" i "lošeg". U motivima sunca, potoka, vode, kamenčića može se prepoznati i ekološka poruka prema kojoj okolinu treba poštivati da bi se moglo uživati u vedrini i toplini koju ona nudi.

Pjesma "Listopad" u naslovu otkriva motiv vremena i godišnjeg doba o kojem autorica često piše. Stihovima: „Posljednji list / Sa stabla je pao“ (Parun, 1983:68) opisuje se početak novog godišnjeg doba. Motiv jeseni često se povezuje sa zrelim razdobljem ljudskoga života koje potiče na razmišljanje o prolaznosti. Iako mali čitatelji još ne razmišljaju na takav način o ljudskoj egzistenciji, motiv posljednjeg lista kojem je bilo hladno i koji je bio sam, može dočarati nemir koji u pjesmi prevladava.

Pjesma "Plašljivi grm" motivima jeseni i zime te stihovima: „Svrši jesen / Eto zime!“ (Parun, 1983:69) prikazuje prelazak iz jednog godišnjeg doba u drugo. Iz različitih boja i živosti, prikazuje prelazak u spokoj i mir. Stihovima: „Tinčice / Zaštiti me!

/ Kriči, ciči / Glogov grm“ (Parun, 1983:69) iskazan je nemir uzrokovan promjenom okolnosti u kojima priroda miruje (do sljedećeg proljeća i novog životnog ciklusa u prirodi).

Vesna Parun u pjesmi “Val” slikovito dočarava primorski pejzaž. Stihovima: „Morski / Val / Nikad nije / Jedan / Sam / Valjaju se / Po pučini“ (Parun, 1983:74) autorica se očituje kao pjesnikinja u čijem je životu more bilo prisutno od najranijih dana, te joj motiv mora pomaže stvoriti metafore koje su bliske ljudskome ponašanju i životu.

Još je jednu pjesmi o jeseni Vesna Parun nazvala Listopad. Ova pjesma stihovima: „Dva lista / U listopadu / Razmišljaju / O svom padu / (...) / I pali su / Zagrljeni / Listak / zlatni i rumeni“ (Parun, 1997:54) pokazuje specifičnost ovog godišnjeg doba. Slično je s pjesmom “Jabučica” gdje se stihovima: „Jabučica / Skakutala, / I sa stabla / Na tlo pala / Na tlu sjedi“ (Parun, 1997:57) ukazuje i na motive plodnosti koji se često vezuju uz jesen. U pjesmi „Listopad“ motiv listova povezan je s motivom prijatelja koji ne žele biti odvojeni, te zajedno i padnu sa stabla. U drugoj pjesmi jesen je prikazana iz perspektive jedne jabuke kojoj je vrijeme da sazrije i odpadne. Protok vremena u obliku godišnjih doba se u pejzažnim pjesmama opet iskazuje kao jedan od glavnih motiva.

U pjesmi “Gljive se igraju” naslov ukazuje na motiv jeseni u obliku ploda koji se jede u jesen, a to je gljiva. Autorica početnim stihovima: „Dok kiša pljušti / I lišće šušti / Gljive se igraju“ (Parun,1997:81) prikazuje sve komponente jeseni na temelju čega se može zaključiti da se u ovakvim pejzažnim pjesmama kreativnim izrazima opisuje čari jeseni. U konkretnom slučaju, autorica se poigrava činjenicom da rastu gljiva pogoduje kišno vrijeme. Igra skrivača asocira na ljudsku aktivnost branja gljiva u kojoj su gljive često sakrivene u grmlju i ispod lišća i iznenađuju svojom pojavom.

6. PJESME O PSIMA

Osim što je posvetila nekoliko zbirki pjesama mačkama, Vesna Parun je posvetila i dvanaest slikovnica čovjekovom najboljem prijatelju psu, izdavši 1982. godine slikovnice „Vučjak“, „Bernardinac“, „Terijer“, „Dalmatiner“, „Bokser“, te 1983. godine „Pudlica“, „Tokmak“, „Jazavčar“, „Pekinezer“, „Čiuvava“, „Hrt“, što zajedno ulazi pod jedan naslov „Dvanaest slikovnica o psima“. Svaku od dvanaest slikovnica ilustrirao je Ratko Janjić-Jobo.

Slikovnica se smatra prvom knjigom s kojom djeca dolaze u dodir tijekom svojega odrastanja. Radi se o umjetničkom obliku specifične vizualne dimenzije i „skulpturnosti“ (Hameršak, Zima, 2015:163). Kao oblik koji se sastoji od ilustracije i teksta, slikovnica često nastaje na temelju sažetih književnih tekstova poput priča i pjesama. Ne čudi, stoga, što su ove pjesme Vesne Parun prezentirane upravo u obliku slikovnica.

Svaka od dvanaest slikovnica prikazuje jednu pasminu pasa tako da istakne njezino podrijetlo i njezine karakteristike, uz primjerenu dozu humora koji slikovnicu čini zanimljivom.

U slikovnici „Vučjak“ prikazana je pasmina njemačkog ovčara koji svojim izgledom podsjeća na vuka. Sličnost između vuka i vučjaka je tema ove slikovnice. Vuk i njemački ovčar zamjenili su uloge iz znatiželje i avanture u kojoj je vuk prevario vučjaka i vučjak je izvukao deblji kraj. U stihovima Vesna Parun djeci naglašava važnost samoprihvatanja: „Sada nasred šume / Stoji panj. / Na njemu piše: / „Prolazniče! / Rekneš li da nisi više / Taj koji si / Uvijek bio, / Zaželiš li sutra biti / Netko drugi- onda znaj: / Tuđu sreću / Pod uzglavlje / Stavi – tvojoj / Bit će kraj! (Parun, 1982:4). Također, s obzirom na različite navike i potrebe koje vuk i vučjak imaju, ističe se važnost slobode: „Da mi poklonite pola grada, / Milija mi je / Moja / Sloboda! (Parun, 1982:5)

Pasminu Bernardinac obilježava izdržljivost na hladnim područjima i sposobnost da pomognu ljudima u nevolji. Jedan pas ove pasmine poznat je po tome što je spasio više od 40 ljudi u nevolji. Naziv je pasmina dobila prema svetom Bernardu, a često se jedinke ove vrste naziva i „Svetim psima“ (Bernardinac, n.d.). Slikovnica se temelji upravo na ovoj karakteristici psa bernardinca te je prikazana njegova misija spašavanja. Na početku slikovnice iskazana je skromnost bernardinca koja se temelji na njegovoj

zadaći i koja podrazumijeva pomoć bez posebnog isticanja koje može biti ometajuće: „Ni pas više nije pas; / Prave iz njega budalu. / Slikaju ga svaki čas. / Oblače ga po žurnalu. / Nisam pudel razmaženi / Nit' surovi alpski gonič. / Bijednu staricu, slijepoj ženi / Volio bih da sam vodič.“ (Parun, 1983:1). Bez obzira što svojim impresivnim izgledom bernardinci privlače pozornost, pas u slikovnici ne očekuje posebnu zahvalu ili različit tretman zbog svojih djela. U slikovnici se u prvom redu ističe ljubav prema zadatku i intrinzični motiv da se nekom pomogne: „Zahvalite mi nečujno. / U sebi. / Što radiš, radi / Iz ideala.“ (Parun, 1982:4).

Terijer je pasmina podrijetlom iz Engleske. Jorkširski terijer je prikazan u ovoj slikovnici kao mali bogataš kojeg se služi i hrani: „Baš je ovaj život lijep / Onom tko se sretan rodi! / Bacaš karte: pik, tref. / Ne znaš kuda put te vodi (Parun, 1982:1). Jednoga dana terijeru se dogodi ne samo da ostane bez ičega, već i da podnosi zlostavljanja kojima su često izloženi psi lutalice: „Dohvati me ruka gruba, / Sa pločnika div me zgrabi. / Izbio mi četir' zuba. / U zadnjicu štap mi zabi.“ (Parun, 1983:1). Unatoč nevoljama koje je proživio, na kraju slikovnice terijer je nađen i spašen te se vraća starim navikama i starom životu: „-Gospodine savjetniče- / Prošaptat ću – snijeg već prši. / On će samo reći: klinče, / Dobro je sve / Što se dobro svrši!“ (Parun, 1983:5).

Dalmatiner je hrvatska pasmina koja je svojim imenom povezana s dalmatinskom regijom. Koristeći tu poveznicu, Vesna Parun u ovoj slikovnici da prikazuje Dalmatinera koji priča dalmatinskim dijalektom i čini stvari koje se smatraju karakterističnima za ljude koji žive u Dalmaciji, kao što je odlazak na barku i ribolov i općenito odlazak na kupanje i bavljenje aktivnostima koje su uobičajene za život pored mora. Jedan od takvih trenutaka je i prevrtanje čamca za vrijeme oluje: „Onomad se za oluje / Privrnija čamac. / Skočim. Plivam protiv struje. / Zgrabim krm, pramac. / Vamo, namo. Livo, desno. / Stoj, okreni, upri, ne daj! / Drž' kormilo, steži veslo, / Netremice u val gledaj!“ (Parun, 1982:3) U slikovnici su navedeni i motivi koji su za vrijeme života Vesne Parun bili karakteristični za život u Splitu, ali i druge dijelove Dalmacije poput srčanog navijanja: „Ma ča zglob. I oba kuka! / Još navijam za Ajduka, / Ali samo uz hobija. / Bili!...Bili!... / Naprid! Gol!“ (Parun, 1982:4). Iako je ovim stihovima obilježen način života koji je obilježavao vrijeme u kojem je tekst nastao, očito je nogometna tradicija postala jednom od poveznica prošlosti i sadašnjosti.

Bokser je pasmina koja izgledom ne ostavlja dojam miroljubivog psa koji će rado boraviti u kućanstvu i pored male djece. Spisateljica u ovoj slikovnici predočava boksera kao psa kojeg nitko nije volio: „Nisam bio sretna beba. / Hodao sam, hodao... / Bogalj me za koru kruha / Svom drugaru prodao“ (Parun, 1983:1). Izgled može zavarati i to su otkrili odgojiteljica i njena djeca u vrtiću kada su primili boksera u svoj vrtić i pružili mu ljubav koju zaslužuje: „Zavoljela me teta Ana / I cio vrtić, nina-nana... / I prozvali me od tog dana: / Odani čuvar dječjeg sna.“ (Parun, 1982:4). Za ovakav tijek bokserovog života zaslužna je djevojčica koja je, bez predrasuda, boksera pozvala u vrtić: „hej, ti! Zovem se Sanja. / A ovo tu je vrtić. Uđi! / Pokazat ću ti našu tetu“ (Parun,1982:2). Koliko grubi izgled ne govori o stanju duše govore stihovi koji pokazuju veliku bokserovu zahvalnost za pruženu priliku: „Možete mi sipati pijesak / U nozdrve, u uho katran. / Za vas bih progutao metak. / Za vas bih preplivao Jadran.“ (Parun, 1982:4).

Ovčar je pasmine mađarskog ovčara koji pomaže pastirima i čuva ovce. U svojem poslu ovčar Puli je najbolji, ali u jednom trenutku se zasitio i odlučio je pobjeći za ciganskom čergom. Potrebu za obranom stada ovčar je pretpostavio svojoj potrebi za opuštenim životom i žali zbog toga što nije bio uz svoje ovce kada je to bilo potrebno: „Od straha stado se razbježalo. / Kada se vratih – muk. / U toru janje je / Tužno zablejalo. / Bjelku je odnio vuk. / Još se i danas ljuto kajem / Kada se sjetih svoga bijega.“ (Parun,1982:3). Iako se lutanje s ciganskom čergom činilo uzbudljivijim od života pastira, ovčar se vraća svojim poslu i pronalazi ljepotu u svojim zadacima: „Tko nije u proljeće, / Grizući kost, / Za stadom kaskao, / Put planine, / Ne zna što znači / Travnjaka zov / Kad duga zima mine.“ (Parun, 1982:5).

Pasmina pudl je podrijetlom iz Francuske. I u ovoj slikovnici Vesna Parun podrijetlo pasmine koristi za razradu karaktera glavnog lika i sadržaja cijele slikovnice. Pudl se smatra elitnim psom bogatih i otmjenih vlasnika pa se tako pudlica u slikovnici i predstavlja: „Sva u svili i kadifi / Lješkarim sred perja bijela. / (...) / Tepaju mi: lutkice, / Lilihope, ludice!... / (...) / Svi me maze. Svi me časte.“ (Parun, 1983:1). Kao i ostali psi u promatranim slikovnicama, i pudlica ima svoju ulogu. Ona je, možda, najbliža suvremenom doživljaju psa kao kućnoga ljubimca kojega se tretira kao člana obitelji i čiji

je prvenstveni zadatak svidjeti se: „Osjećam da sam se / Svidjela publici. / Molim: jedan / Aplauz pudlici!“ (Parun, 1983:5).

Slikovnica pod naslovom Tokmak ne prikazuje neku od poznatih pasmina pasa, već je usmjerena na najčešće pripadnike pseće vrste, a odnosi se na mješanca. Riječ tokmak Anić (1996:1070) definira kao malj ili bat, odnosno u razgovornom jeziku ta riječ označava tupog čovjeka ili glupana. U ovoj se slikovnici to koristi u svrhu opisa neuglednog psa nejasnog podrijetla: „Pasma: epanjel breton. / Inače, nadimak: Tokmak. / Pedigre mi je porodični / Nejasan. Nekakav miješani brak / Sa Džekom iz Engleske. Bio je ptičar. / Zlatosmeđ. To jest, narančast: / (tokmak se zvao poštanski konj / U Bretanji, koji mi je sličan; / Tek moždanešto veći, il manji!) / I tako ostadoh...prepeličar! (Parun, 1983:1)

Tokmak je pas čiji život nije u skladu s očekivanjima koja bi čitatelji dječje književnosti mogli od slikovnice imati. Opisuju se teškoće s kojima se neželjeni mješanac, bez stalnog vlasnika susreće: „Sjećam se kad su mi kratili rep / -a bila sam još slijepo štene- / I vezali ga koncem. „ (Parun, 1983:1) / „A imala sam sunčanicu / I buhe. I ujela me zmija. / Otrovnica! Krezubi Ilija / Tjerao me da perem zube / (...) / Jedanput su zaboravili / Nokte mi odsjeći.To ne možeš sam./Pa hramah sve dok nisu otkrili / Uzrok. I nije ih bilo sram. „ (Parun, 1983:2) / „Silili su me da žedna i gladna/Skačem i bacam se na tle.“ (Parun, 1983:3). Žalosna zbog oduzimanja njene mnogobrojne djece, ostala je samo sa jednim štenetom koje nije bilo dovoljno privlačno da bi ga netko udomio: „Koliko dječice dadoh na svijet! / Ah, gdje li je sad/Sva moje štenad? / (...) / Ostao mi je samo Nenad. / Unožicu je sačmom ranjen; / (...) / A rodio se kus. Bez repa.“ (Parun, 1983:4)

Jazavčar je pasmina lovačkih pasa koja potječe iz Njemačke. Podaci o pojavi te pasmine sežu u daleku prošlost, u Egipat, u kojem je služila u lovu na malu divljač. Ta informacija o jazavčarima je poslužila Vesni Parun za slikovnicu u kojoj priča o toj pasmini: „Neposlušan i nestrpljiv,takav sam. Pa što ću? / Kažu da sam nepotkupljiv / Jer znadem što hoću. / Onizak. Krivonog. / Al' kakav njuh! I sluh!“ / (...) / „U Egiptu, jednom davno, / Goneć zvijerku ljutu / U muljevit Nil sam pao / U smeđem kaputu.“ (Parun,1983:1). Bez obzira na dužnost odanosti svome gazdi, ovaj jazavčar svojom praksom i godinama postaje domišljat i prepreden i na svoj način tumači partnerstvo

koje ima sa svojim vlasnikom: „Nisam više ja za trk, / (...) / Al omastim katkad brk / Lovcu ispred nosa. / Prebije me štapom, srdit: / -Proždrljivče, odbij! / Ja mu velim: - Sad smo kvit. / Ti bez mene što bi?“ (Parun, 1983:5).

Pekinezer je pasmina koja potječe iz Kine i ujedno je pripadnik najstarije rase pasa. Vesna Parun iskorištava tu informaciju kao temelj slikovnice: „Čast mi je: rođen sam / Na Dvoru. / I ne znam što je / Skitnja, ulica. / Car Vi Vang / Dodijelio mi je rang / Viteza / Zlatnih sulica.“ (Parun, 1983:1). Spomenuto je nekoliko kineskih dostignuća i pronalazaka, te imena kao što su akupunktura, imena i prezima tipična za kinesko područje: „Kou kuiai siau ciu. / Tsui tsie hie po po. / Ako vam oslabi / Sluh ili vid, / Izvolite k meni / Na akupunkturu!“ (Parun, 1983:4). Nadalje, spomenuta je i Himalaja: „Na vrhu Himalaje, / S koje već stoljeća / Pjesnik Tu-Fu / Uz king i gong / I hinen-ku ... „ (Parun, 1983:5)

Čivuvava u slikovnici priča o svojem izgledu, što opisuje u stihu: „Ima jedan čudan psić, bolje reći-srna mala. / Pola zeko, pola ptić. / Pola san, a pola java.“ (Parun, 1983:1). Spomenuta pasmina se kroz povijest provlači kroz područja u kojem su se nalazili Indijanci pa je Vesna Parun iskoristila tu činjenicu: „Ne znaš tko je Plava Ptica? / To je strašni poglavica / Plemena Uau-Uuj.“ (Parun, 1983:2)

Sljedeća slikovnica prikazuje afganistanskoga hrta. Samo ime afganistanski podsjeća na državu Afganistan koja se jednim djelom sastoji od pustinje, koja je ujedno i ilustracijom Ratka Janjića-Jobe prikazana u slikovnici. Odlike hrta su brzina zbog mršavog i mišićavog tijela. U slikovnici je hrt prikazan kao lovački pas vjeran svome gazdi koji lovi što gazda nađe: „Ravnicom pustom gazili / Lovac i hrt, njegov drug.“ (Parun, 1983:1).

U ciklusu slikovnica o psima može se uočiti temeljna karakteristika u oblikovanju karaktera, a ona je povezana s karakteristikama koje prikazane pasmine imaju u stvarnome životu. Na taj je način Vesna Parun stihovima karakterizirala likove pojedinih pasmina pasa, a pri tome je oslikavala i neke od tipičnih situacija u životima ovih bića. Naglašena je posvećenost pojedinim zadacima za koje su pojedine pasmine i trenirane, poput bernardinca kao psa čiji je zadatak pomaganje unesrećenima ili ovčara čiji je zadatak čuvanje ovaca. U prikazanim se tekstovima mogu prepoznati i one situacije koje su primjenjive na ljudski život i koje mogu predstavljati polazište za razgovor s

djecom o situacijama koje su uobičajene i za ljudski život. Prikazi nehumanih uvjeta s kojima su neki od prikazanih psećih junaka bili suočeni mogu se koristiti u svrhu razvijanja empatije prema psima, ali i drugim živim bićima, te kod suvremenog čitatelja potaknuti razgovor o odgovornom udomiteljstvu kućnih ljubimaca.

7. ZAKLJUČAK

Vesna Parun je hrvatska pjesnikinja koja se u hrvatskoj književnoj historiografiji ostvarila kao autorica stihova za djecu i za odrasle. U pjesništvu za djecu često razrađuje životinjske i pejzažne motive, te koristi animalističke motive antropomorfiziranih životinja.

U ciklusu pjesama o Mačku Džingistanu i Mikiju Trasiju metaforički je opisala život pomoraca i ljudi na otocima (ili u primorju). Stihovima je oblikovala dva karaktera u otočkom okruženju koje joj je kao otočanki bilo blisko. Lik Mačka Džingistana lik je pustolova koji napušta rodni kraj da bi putovao morima i proživljavao brojne avanture. Kroz njegov je lik prikazan život moreplovca sa svim njegovim pozitivnim i negativnim stranama. Iako su pustolovine uzbudljiv aspekt stalnih putovanja, često rezultiraju neurednim obiteljskim životom, što je u pjesmama Vesne Parun također istaknuto. Lik Mikija Trasija oblikovan je u skladu s karakteristikama otočana koji ostaju u rodnom kraju. Njih često odlikuje miran i stabilniji život posvećen aktivnostima povezanim s morem.

U kraćim pjesmama o životinjama i prirodi, Vesna Parun na djeci prilagođen način progovara o životnim istinama. Karaktere u promatranim pjesmama pjesnikinja oblikuje na temelju stvarnih karakteristika bića i životinja o kojima pjeva. Njihove stvarnosne osobine opisuje na djeci pristupačan i dopadljiv način. Već samim odabirom motiva iz prirode, Vesna Parun pokazuje vještinu odabira djeci bliskih sadržaja i oblikuje ih stvarajući ne samo upečatljive pjesničke slike, već ukazuje na životne istine koje nadilaze dječju recepciju. U tom smislu pjesme predstavljaju materijal pogodan za razgovor s djecom predškolske dobi, ali i poticaj za brojne druge aktivnosti.

U slikovnicama o životinjama stihovima su opisane različite pasmine pasa. Prikazan je njihov izgled, karakteristike i situacije koje su karakteristične za njihov život. Mjestimično isticanje teških prilika u kojima neki od tih pasa žive, prilika su za razgovor s najmlađima o aktualnom problemu koji se odnosi na udomljavanje kućnih ljubimaca, ali i o mnogim drugim pojavama prisutnima u ljudskom životu.

S obzirom na teme i motive koje Vesna Parun u svojim pjesmama koristi te s obzirom na način na koji oblikuje svoje stihove, njezino stvaralaštvo može biti poticaj za

otvaranje vrata ka ostalim pjesnicima i pjesmama koje u ranom i predškolskom odgoju mogu biti poticaj za različite oblike aktivnosti.

8. IZVORI I LITERATURA

Izvori:

PARUN, V. (1968.) *Mačak Džingiskan i Miki Trasi*. Zagreb: Lijepa Naša.

PARUN, V. (1979.) *Igre pred Oluju*. Zagreb: Spektar.

PARUN, V. (1983.) *Hoću ljutić, neću mak*. Zagreb: Izdavačko knjižarska radna organizacija.

PARUN, V. (1997.) *Pčela, duga i mlin*. Rijeka: Adamić.

PARUN, V. (2002.) *Da sam brod*. Zagreb: Mozaik knjiga.

PARUN, V. (1982.) *Vučjak*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1982.) *Bernardinac*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1982.) *Terijer*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1982.) *Dalmatiner*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1982.) *Bokser*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1982.) *Ovčar Puli*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1983.) *Pudlica*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1983.) *Tokmak*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1983.) *Jazavčar*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1983.) *Pekinezer*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1983.) *Čiuvava*. Zagreb: Naša djeca.

PARUN, V. (1983.) *Hrt*. Zagreb: Naša djeca.

Literatura:

ANIĆ, V. (1996.) *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Novi liber.

BERNARDINAC (n.d.) Hrvatska enciklopedija

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7154> [Pristupljeno: 21.2.2019]

BOŠKOVIĆ, I. (2013.) *Ne samo vidrama vjerna – Životinje u poeziji Vesne Parun*. Zagreb: Književnost i dijete II (1-2), str. 72-80.

CRNKOVIĆ, M. (1980.) *Dječja književnost*. Zagreb: Školska knjiga.

CRNKOVIĆ, M. i TEŽAK, D. (2002.) *Povijest dječje književnosti od početaka do 1955. Godine*. Zagreb: Školska knjiga.

HAMERŠAK, M. i ZIMA, D. (2015.) *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international, d.o.o.

HRANJEC, S. (2006.) *Pregled hrvatske dječje književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.

LEMAC, T. (2014.) *Poetičko-stilska konceptualizacija pjesničke knjige "Zore i vihuri" Vesne Parun*. Zadar: Croatica et Slavica Iadertina 10/2, str. 345-374.

MILAČIĆ, K. (1995.) *Vesna Parun „Izbor iz djela“*. Zagreb: Školska knjiga.

PARUN, V. (n.d.) Hrvatska enciklopedija

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=46830> [Pristupljeno: 12.11. 2018.]

PAVLETIĆ, V. (1983.) Bilješka o piscu. U: *Hoću ljutić, neću mak*. Zagreb: Izdavačko knjižarska radna organizacija., str 81-82.

SOLAR, M. (1997.) *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.

VUKOVIĆ RUNJIĆ, M. (2015.) *Proklete Hrvatice 1&2*. Zagreb: Vuković&Runjić

ZALAR, D. (2002.) *Dječje pjesništvo Vesne Parun - suncokret na nemirnoj pučini*. U: Parun, V. *Da sam brod*. Zagreb: Mozaik knjiga, str. 5-14.

ZALAR, I. (1991.) *Pregled hrvatske dječje poezije*. Zagreb: Školska knjiga

9. SAŽETAK

U radu su navedene opće značajke dječje književnosti i njezina podjela na književne vrste, s posebnim naglaskom na dječju poeziju. Navedena je biografija Vesne Parun i njezina postignuća te je naznačeno njezino mjesto u hrvatskoj književnoj historiografiji. Uspoređene su značajke starijeg i novijeg hrvatskog pjesništva. Analizirane su pjesme o Mačku Džingiskanu i Mikiju Trasiju s obzirom na prevladavajuće teme i motive. U nastavku su interpretirane odabrane pjesme iz zbirki „Mlin, duga i pčela“ i „Hoću ljutić, neću mak“ u kojima se javljaju životinjski i pejzažni motivi. Prikazano je i Dvanaest pjesama o psima koje su realizirane u obliku slikovnica. Odabrane pjesme su promatrane s obzirom na mogućnost dječje recepcije.

Ključne riječi: Vesna Parun, dječje pjesništvo, životinjski motivi, pejzažni motivi, slikovnice

10. SUMMARY

The paper deals with the general features of children's literature and its division into literary genres, with special emphasis on poetic poetry. The biography of Vesna Parun and her achievements was mentioned as well as the indication of her place in Croatian literary historiography. The features of older and new Croatian poetry have been compared. Songs of Mačak Džingiskan and Miki Trasi were analyzed with regard to the prevailing theme and motives. Below are selected songs from the collection "Mlin, duga i pčela" and "Hoću ljutić, neću mak" in which animal and landscape motives appear. There are also twelve poems about dogs that are realized in the form of picture books. Selected songs were viewed due to the possibility of a children's way of understanding.

Keywords: Vesna Parun, children's poetry, animal motives, landscape motives, picture books